SUOMEN
OLYMPIAKOMITEA

LIIKUNNAN JA URHEILUN AJANKOHTAISET

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle
25.1.2023

Taina Susiluoto, toimitusjohtaja
Petri Keskitalo, johtaja, liike ja liikunnallinen elämäntapa
Antti Paananen, johtaja, osaaminen ja toimintaympäristöt

Olympiakomitean strategia 2024

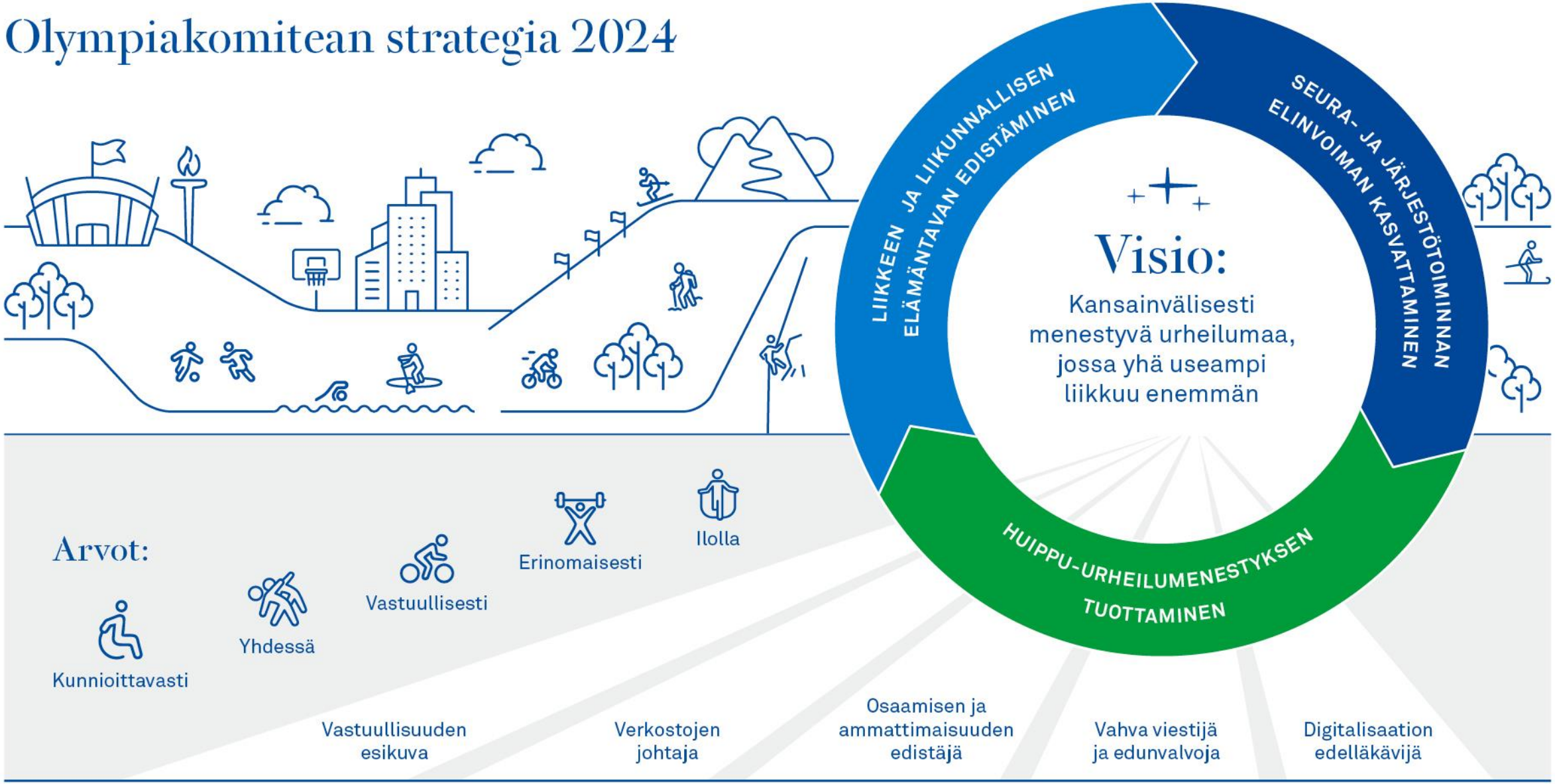

Missio: Liikunnasta ja urheilusta elinvoimaa Suomeen

TILANNEKUVA

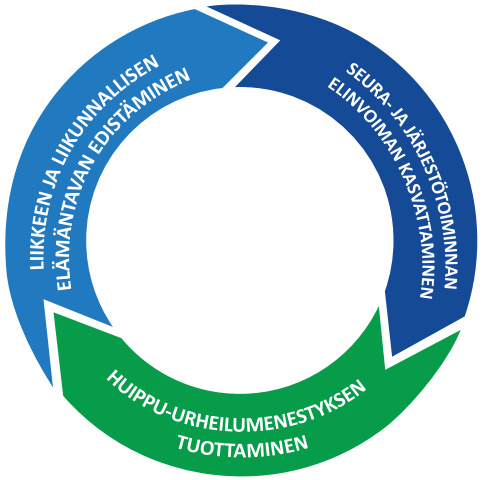

LIIKUNNALLINEN ELÄMÄNTAPA

Liikunta edistää hyvinvointia ja ehkäisee kaikkia merkittäviä kansansairauksia.

Kaksi kolmasosaa suomalaisista liikkuu terveytensä kannalta liian vähän.

Liikkumattomuuden kustannukset yhteiskunnalle ovat yli 3 miljardia euroa vuodessa. Liian vähäisen liikunnan kustannukset ovat kasvussa, koska väestömme ikääntyy ja lapset liikkuvat liian vähän.

Liikunta vaikuttaa fyysisen terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi myönteisesti esimerkiksi mielenterveyteen, maanpuolustuskykyyn, oppimiseen, yhteisöllisyyteen ja työkykyyn.

SEURATOIMINTA

Liikunta ja urheilu on Suomen suurin kansanliike.

Seuratoimintaan osallistuu peräti 1,8 miljoonaa suomalaista. Seurat ovat Suomen suurimman kansanliikkeen kivijalka ja merkittävä hyvinvoinnin tuottaja ympäri maata. Koronan kolhima seuratoiminta kaipaa nyt tukea, jotta se saadaan uuteen nousuun.

Seuratoiminta perustuu vahvasti vapaaehtoisuuteen: vapaaehtoiset ovat suomalaisen urheilun sydän ja mahdollistaja. Seuroissa on yli 500 000 vapaaehtoista ja vapaaehtoistyön taloudellinen arvo on vuosittain peräti 700 miljoonaa euroa.

HUIPPU-URHEILU

Suomalaiset arvostavat ja haluavat huippu-urheilumenestystä.

Huippu-urheilu rakentaa yhteishenkeä, synnyttää elämyksiä, antaa esikuvia, kannustaa liikkumaan ja mainostaa Suomea maailmalla. Urheilu yhdistää ja inspiroi meitä.

Kolme neljästä suomalaisesta on kiinnostunut siitä, että suomalaiset urheilijat menestyvät kansainvälisesti. Jotta upeita urheiluhetkiä ja menestystä saadaan tulevaisuudessakin, urheilijoilla tulee olla kansainvälisesti kilpailukykyinen toimintaympäristö.

Liikunnan ja urheilun rahoitus

Liikunta ja urheilu vahvistaa Suomen kriisikestävyyttä

Terveys ja hyvinvointi

- Vähemmän sairauksia
- Vähemmän mielenterveysongelmia
- Vähemmän syrjäytymistä
- Toimintakykyä
- Vähemmän tapaturmia
- Yhteisöjä ja elämyksiä

Työllisyys

- Paikallista vetovoimaa
- Liikunnan ja urheilun työpaikkoja
- Tuottavuutta
- Pidempiä & eheämpiä työuria

Koulutus ja oppiminen

- Parempia oppimistuloksia
- Kansalaistaitoja
- Mielekästä tekemistä

Talous

- Vähemmän sote-kuluja
- Enemmän verotuloja

Maanpuolustus

- Maanpuolustuskykyä

Ympäristö

- Vähemmän päästöjä

Kestävä kehitys

Liikunnan rahoitustilanne

- Liikunnan ja urheilun valtionrahoitus on ollut noin 160 miljoonaa euroa vuodessa.
- Rahoituksen perusta uudistuu, kun kytkös rahapelituottoihin puretaan vuodesta 2024 alkaen ja liikuntaa rahoitetaan jatkossa yleisistä budjettivaroista.
- Liikunnalla on vahva yhteiskunnallinen perustelu, joten sen rahoitusta on perusteltua vahvistaa ja monipuolistaa.
- Erityisesti viime aikojen kriisit ovat vahvistaneet tarvetta liikkeen lisäämiselle. Liikunta edistää suomalaisten fyysistä, henkistä ja sosiaalista hyvinvointia, joiden merkitys on kriisiaikoina korostunut.
- Energiakriisi aiheuttaa haasteita seuroille, yrityksille ja kunnille. Tukea tarvittaisiin energiakustannusten kattamiseen ja energiasäästöä edistäviin toimenpiteisiin, jotta liikuntatiloja ei suljettaisi.

EDELLYTYKSIÄ LIIKUNNALLE JA URHEILULLE:

Vahvistetaan rahoitusta

ESITÄMME:

- Turvataan **liikunnan ja urheilun rahoitus** pitkäjänteisesti.
- Edistetään **liikkumista ja liikuntaa verotuksen keinoin**.
- Lisätään yksityistä rahoitusta liikunnan kansalaistoiminnalle **laajentamalla lahjoitusvähennys** liikuntaan ja urheiluun.
- Mahdollistetaan seurojen ja yhdistysten **rahoituspäätökset 2-4 vuodeksi kerrallaan** pitkäjänteisyyden lisäämiseksi.
- Vahvistetaan **lisärahoituksella vastuullista** seuratoimintaa, yhdenvertaisuutta ja turvallista toimintaympäristöä läpi liikkujan polun aina harrastamisesta huippu-urheiluun.
- Laajennetaan **Harrastamisen Suomen mallia** liikuttamaan koko ikäluokkaa ja kasvatetaan sen rahoitusta samassa suhteessa.

Liikkeen lisääminen

Petri Keskitalo
johtaja, liike ja liikunnallinen elämäntapa
Olympiakomitea

Väestömme toimintakyvyn rakentaminen on aloitettava tänään.

4-6 -vuotiaiden lasten fyysinen aktiivisuus ja motoriset perustaidot

Piilo –tutkimushankkeen tuloksia

Fyysinen aktiivisuus 4-6 -vuotialla lapsilla

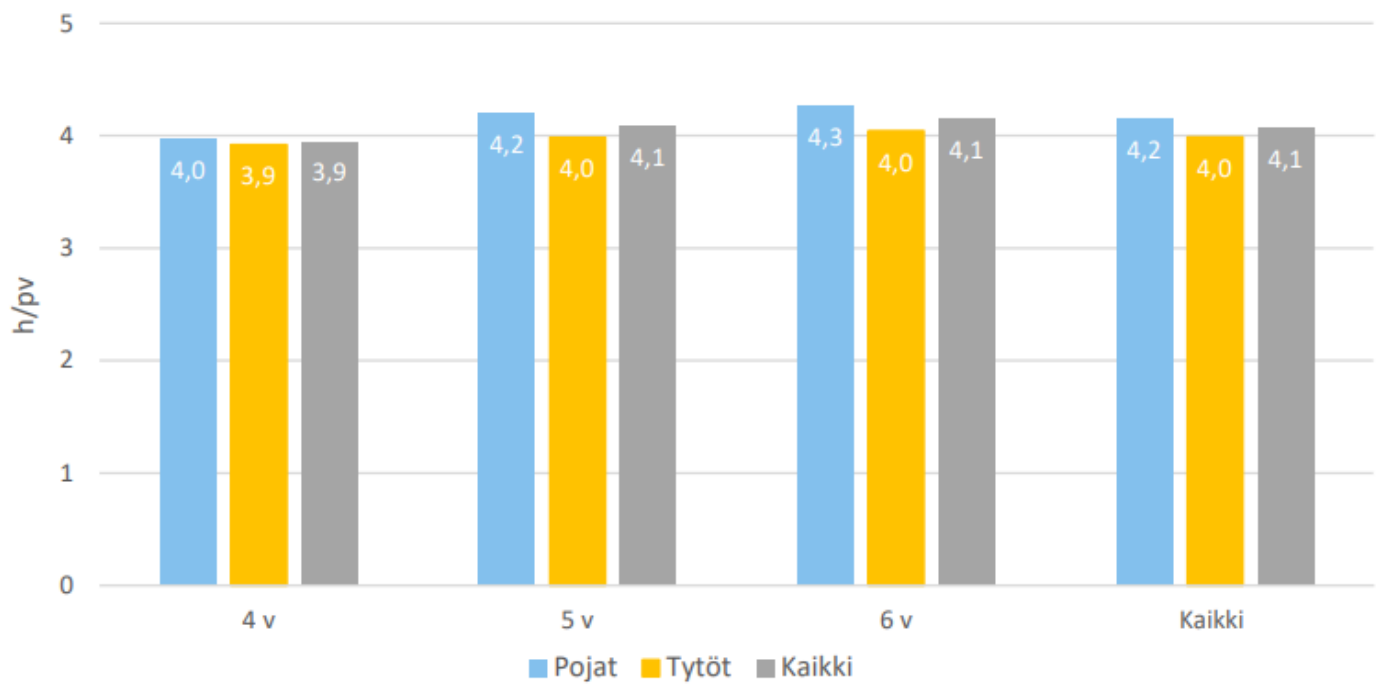

Fyysisen aktiivisuuden määrä (kevyt, reipas ja rasittava fyysinen aktiivisuus yhteensä) keskimäärin päivän aikana lasten iän ja sukupuolen mukaan sekä kaikki yhteensä (n=780)

Lähde: Piilo - Pienten lasten liikunnan ilon, fyysisen aktiivisuuden ja motoristen taitojen seuranta. Kehittämisvaiheen 2019–2021 tulosraportti.

Reippaan liikunnan osuus (%)

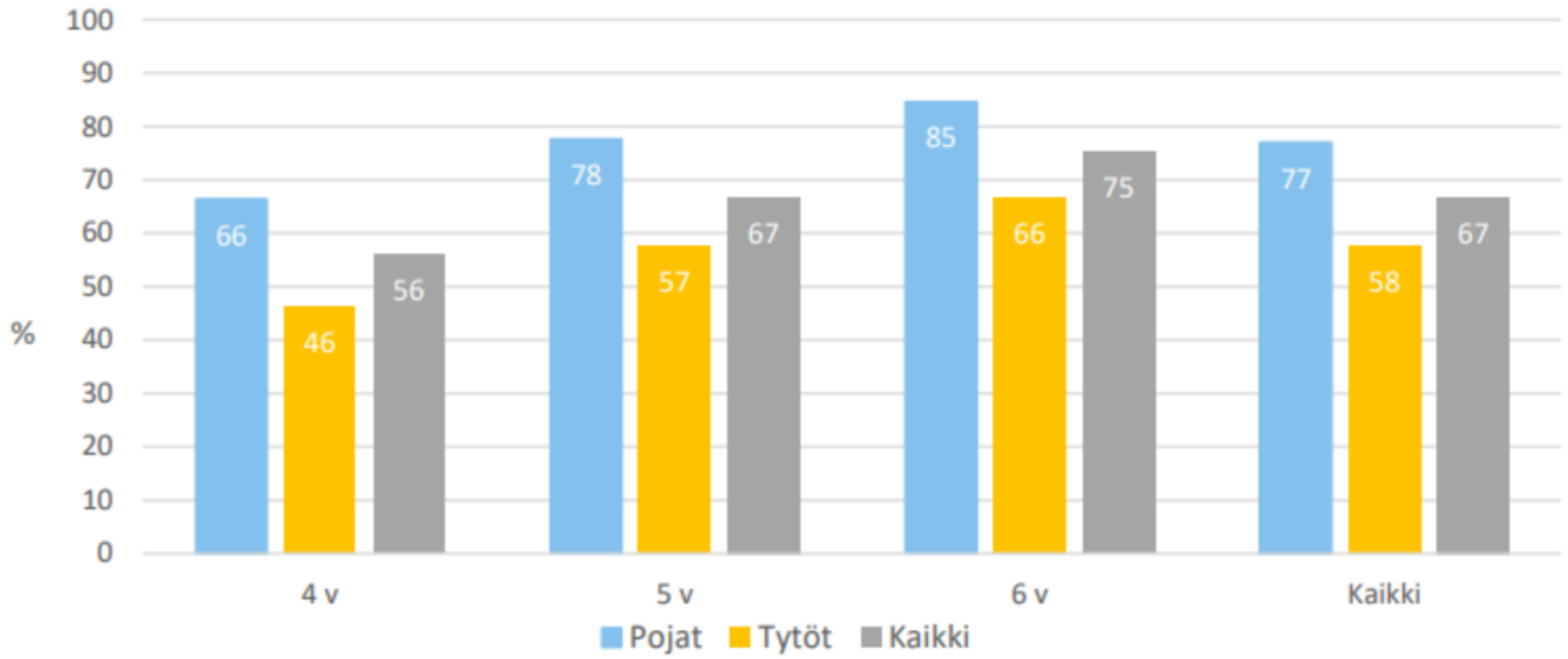

Osuudet (%) niistä lapsista, jotka täyttivät varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suosituksen vähintään tunti reipasta ja rasittavaa fyysistä aktiivisuutta päivässä. (n=780)

Lähde: Piilo - Pienten lasten liikunnan ilon, fyysisen aktiivisuuden ja motoristen taitojen seuranta. Kehittämisvaiheen 2019–2021 tulosraportti.

Motoriset taidot – onnistumisen mahdollisuus

- Motoriset taidot luovat liikkumisen perustaa
- Lapsen kokemus hänen omasta liikunnallisesta pätevyydestään vaikuttaa hänen minäkuvaansa ja siten myös itsetuntoonsa
  - → Olenko taitava liikkuja? Osaanko?
  - → Pärjäänkö muiden kanssa vai teenkö jotain muuta?

- Heikot motoriset taidot voivat ohjata lasta välttelemään liikuntatilanteita
  - → Liikkuu entistä vähemmän
  - → Vaara jäädä leikkien ulkopuolelle
  - → Käyttäytymisongelmat
  - → Omista vaikeuksista johtuva turhautuminen ja raivonpuuskat

Lähteet: Piilo - Pienten lasten liikunnan ilon, fyysisen aktiivisuuden ja motoristen taitojen seuranta. Kehittämisvaiheen 2019–2021 tulosraportti.
Sääkslahti Arja. 2015. Liikunta varhaiskasvatuksessa. PS Kustannus

Kouluikäisten liikkuminen

Liikuntaraportti 2022
Tuloskortti 2022

Päivittäiset askeleet vähenevät iän myötä

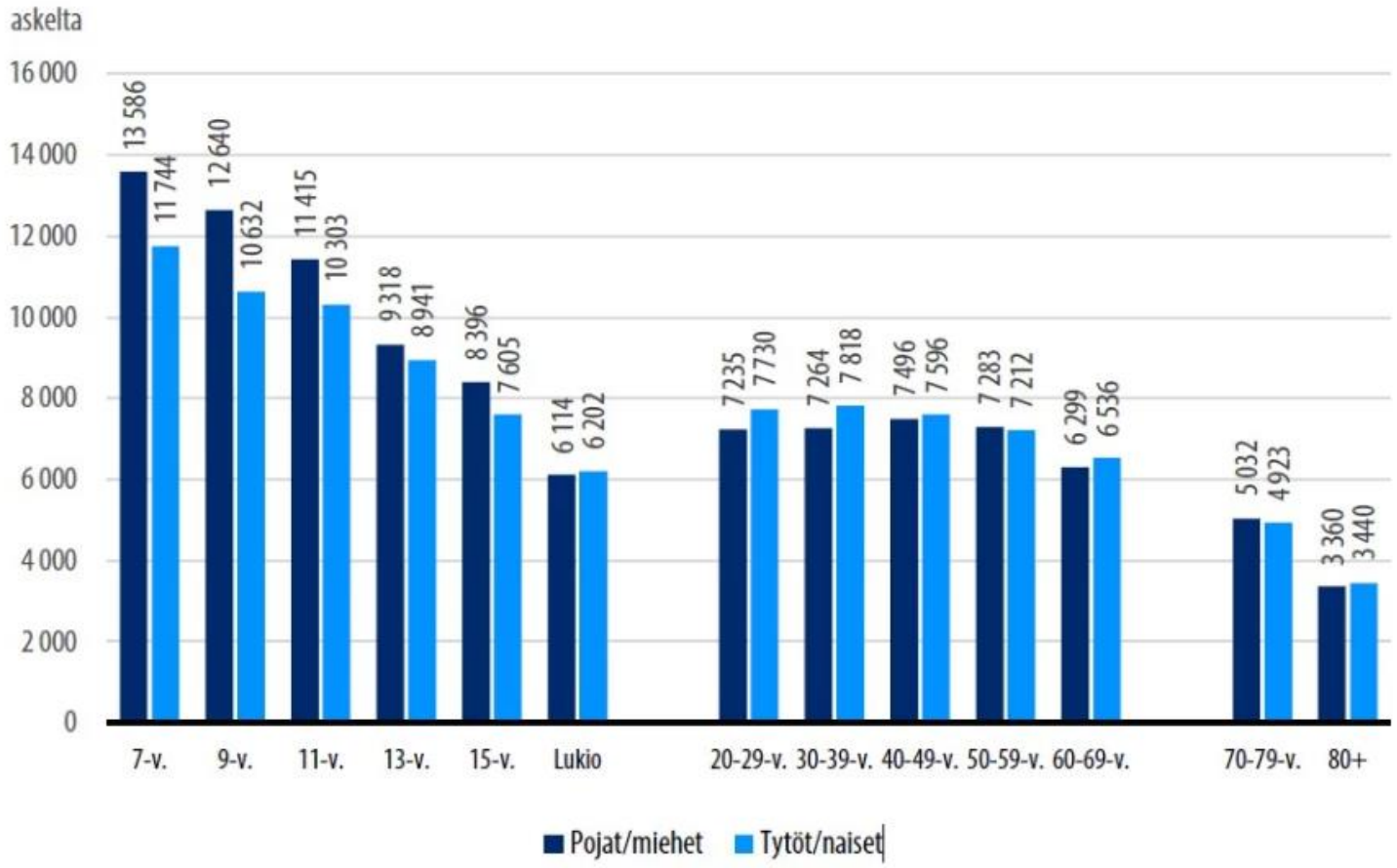

Lähde: Liikuntaraportti. OKM 2022:33.

Rasittavan liikkumisen määrä keskimäärin päivässä minuutteina

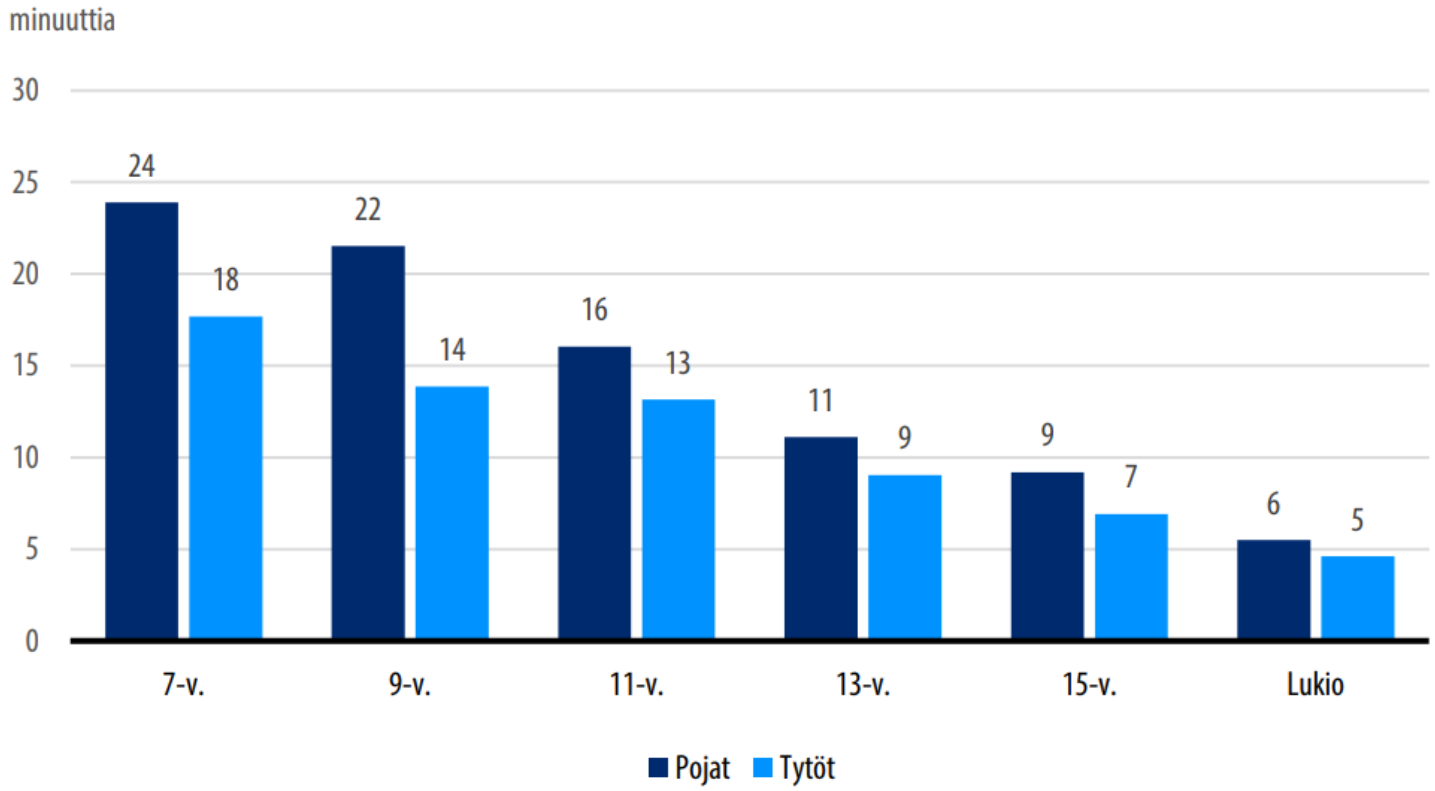

Lähde: Liikuntaraportti. OKM 2022:33.

Lasten ja nuorten osuudet (%), jotka liikkuvat reippaasti tunnin päivässä

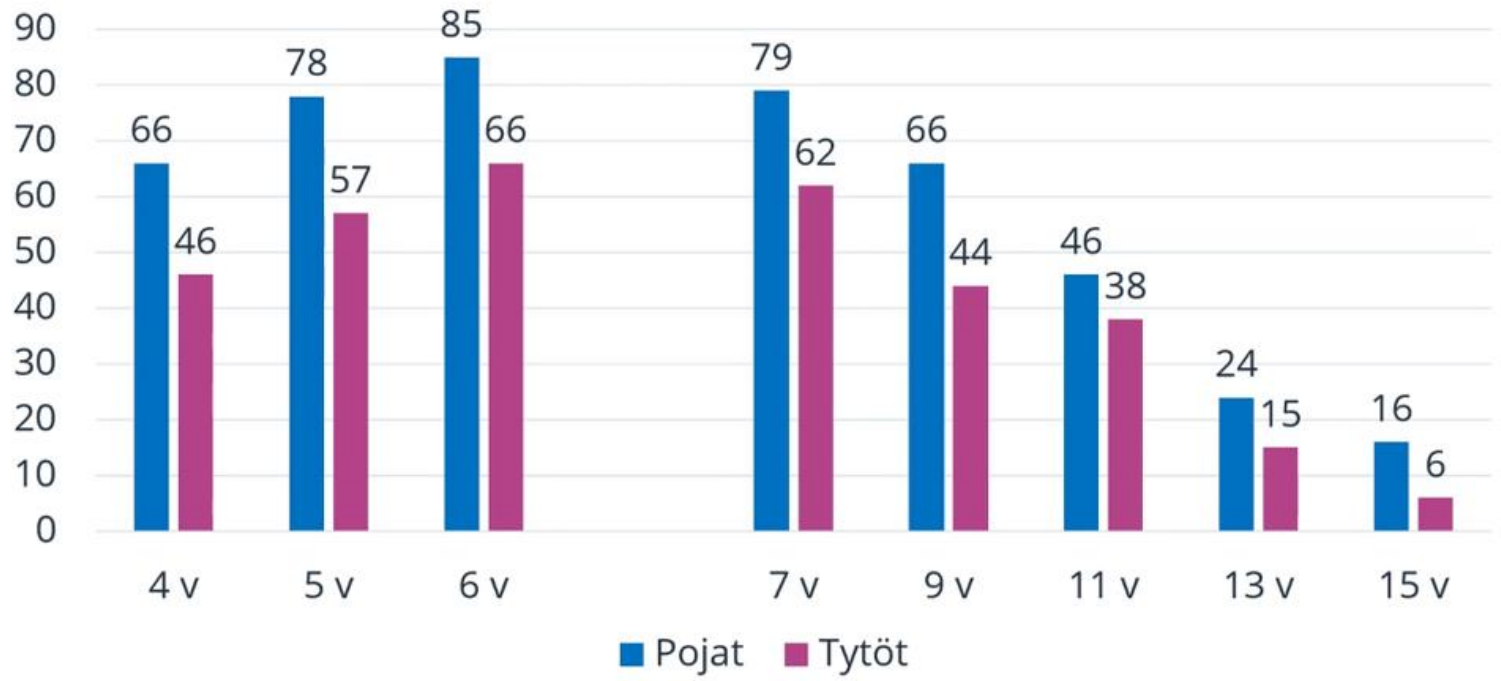

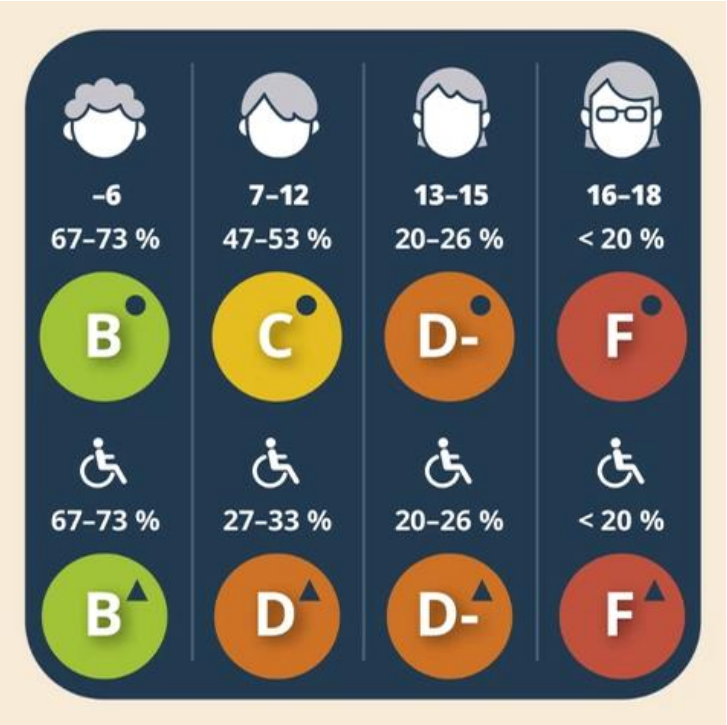

Lähde: Liikemittaukset: Piilo-tutkimus 2020-21 ja LIITU-tutkimus 2018

Fyysisen toimintakyvyn Move!-mittaukset

Keskeiset tulokset ja havainnot 2022

- Noin 40 prosentilla oppilaista fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista.
  - Valtakunnallinen tilanne on pysynyt edellisvuoden tasolla ja muutokset edelliseen vuoteen ovat pieniä.

- Tuloksissa on merkittävää vaihtelua sekä kuntien että hyvinvointialueiden välillä.
  - Maaseutumaisissa kunnissa on kaupunkimaisia kuntia enemmän oppilaita, joiden fyysinen toimintakyky on tasolla, joka voi vaikeuttaa arjessa jaksamista.

Lähde: Opetushallitus

Toimintakyky hyvinvointialueittain, 5. luokka

Osuus oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.

Tytöt / Flickor

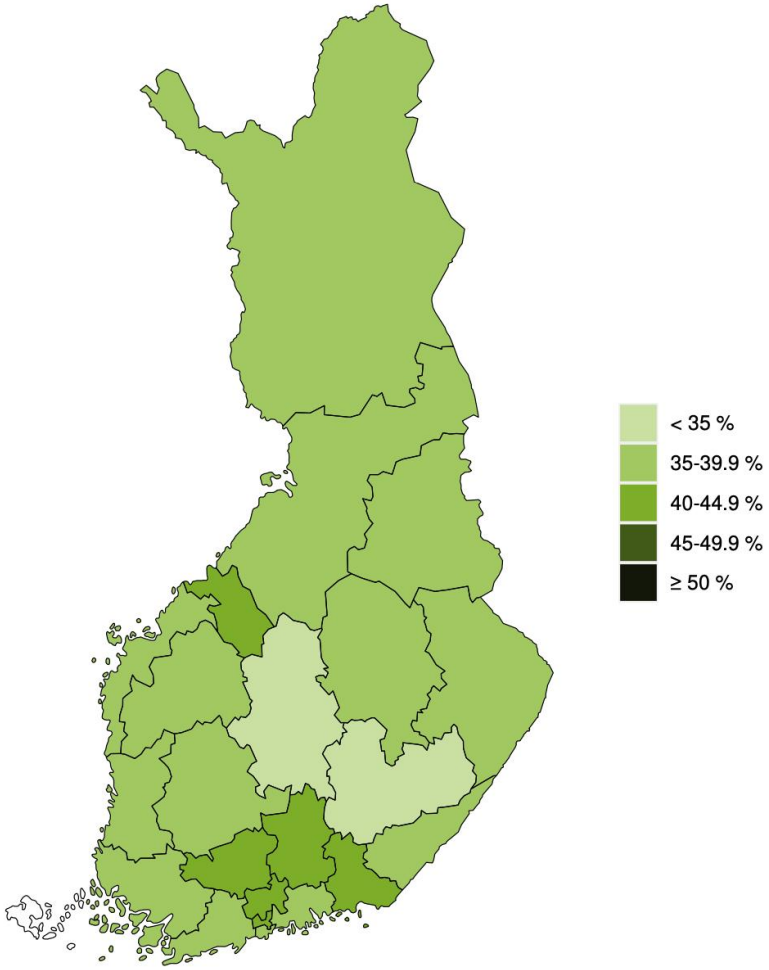

Pojat / Pojkar

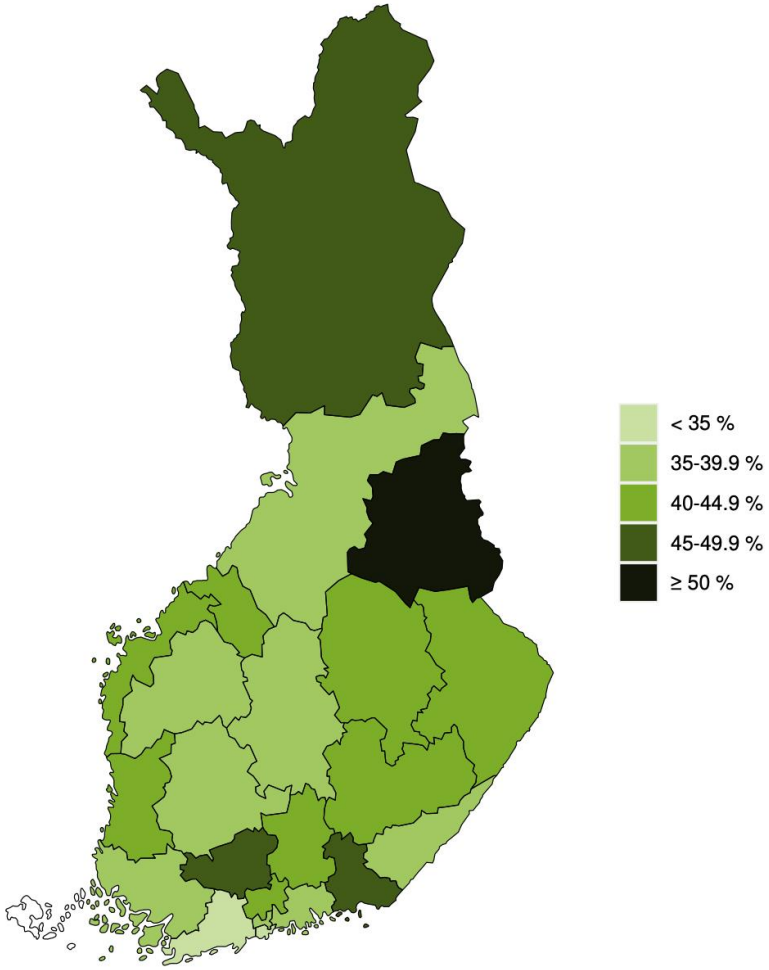

Toimintakyky hyvinvointialueittain, 8. luokka

Osuus oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla.

Tytöt / Flickor

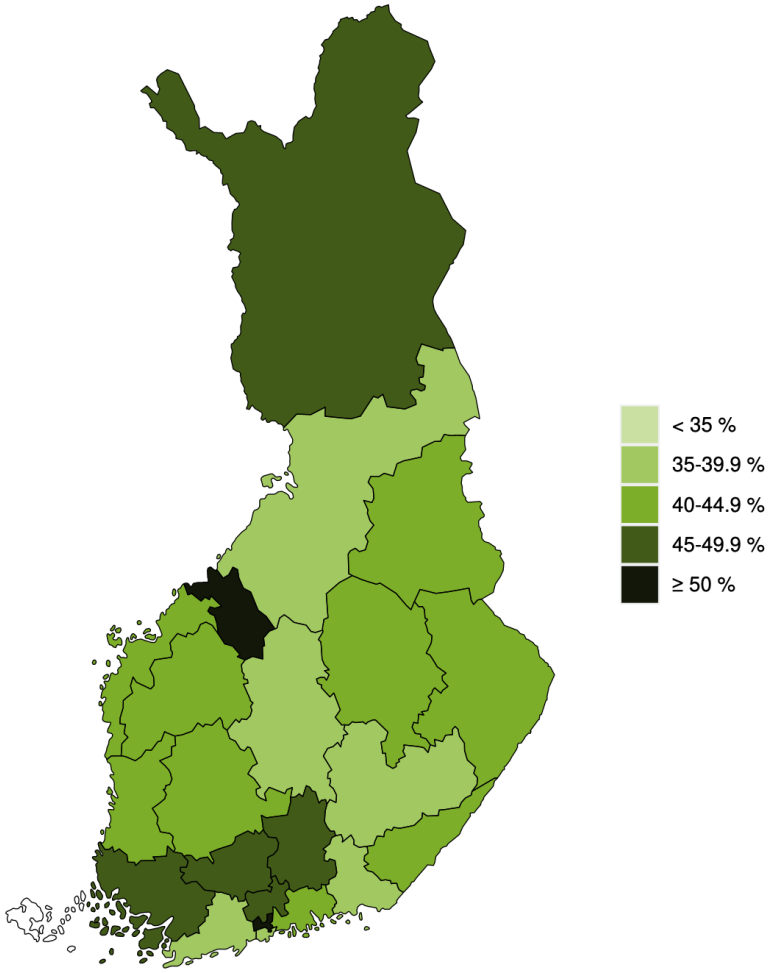

Pojat / Pojkar

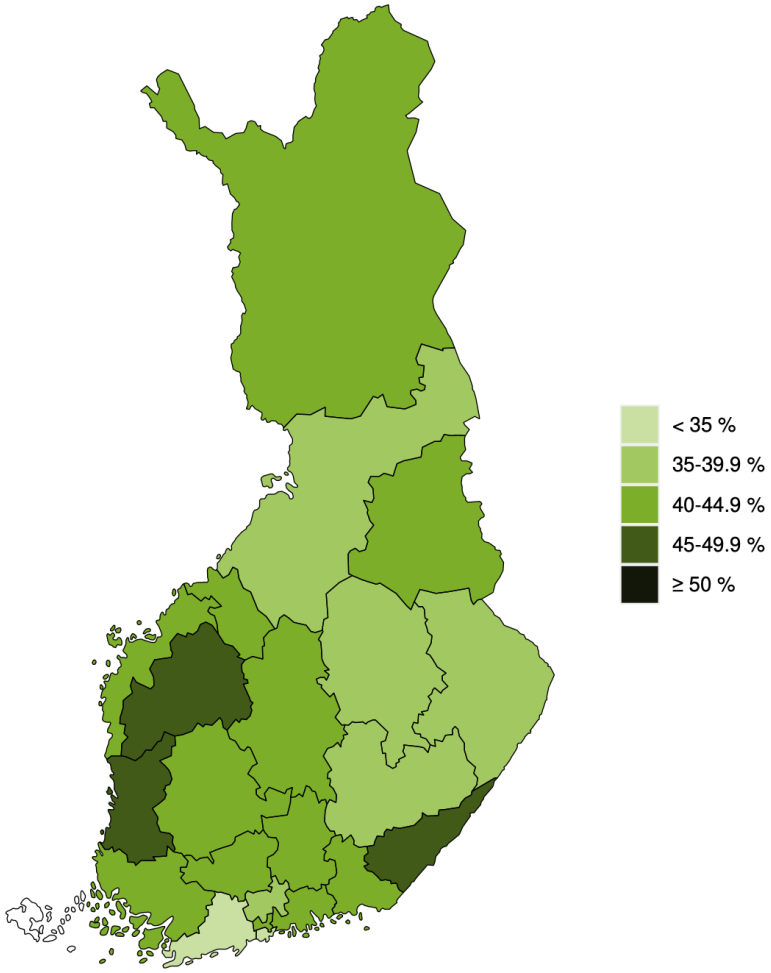

Nuorten vähäinen liikkuminen tulee näkymään työelämässä

Ammattikoululaisten terveystottumukset huolettavat - "Fyysinen kunto ei riitä opiskelemaan koko päivää"

26.10.2016 15:17

Karjalainen

Lasten liikkumattomuuden hintalappua ei oteta Suomessa vakavasti

Move!-mittauksen tulokset kertoivat, että neljällä kymmenestä oppilaasta fyysinen toimintakyky oli puutteellinen.

Helsingin Sanomat 16.12.2022

Kotimaa

Monen ammattikoululaisen kunto on pohjalukemissa

Ammattikoululaisten huono kunto saattaa johtaa siihen, etteivät he suoriudu työelämästä

TILAAJILLE

Petra Sneck HS

19.8.2014 4:31

TERVEYS

HS: Ammattikoululaiset rapakunnossa – "ei voimia vääntää muttereita auki"

Iltasanomat 19.8.202014

Yhä useamman nuoren urahaaveet saattavat tyssätä huonoon kuntoon

Työterveyslaitos 21.4.2022

Ja vielä yksi näkökulma

Väestömme fyysinen kunto laskee koko työuriemme ajan

Kestävyyskunto varusmiehillä 1975->

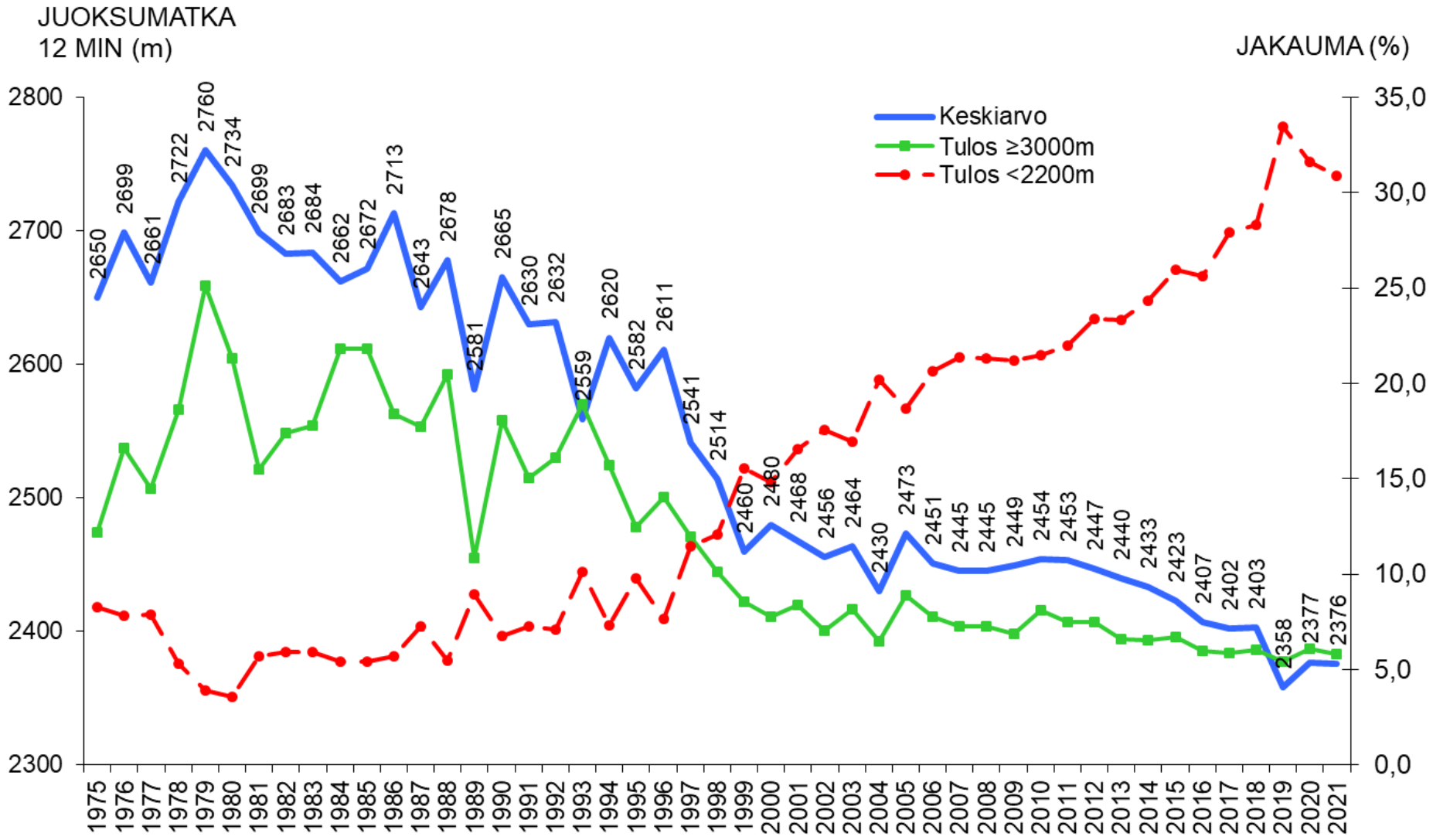

Yhteiskunnassa tavoitteena eläkeiän nosto, mutta

- Haastattelututkimuksella tiedämme, että **osa ammattikoulujen opiskelijoista ei selviydy opiskelusta** sen fyysisyyden takia.
- **Haasteita** on näköpiirissä **myös fyysisesti vaativissa töissä**
  – pelastajat, poliisi, sotilaat, rajavartijat
  – kuten myös hoitajilla ja muilla arjessa fyysisiä työtä tekevillä.
- Nykymenolla 44-vuotiaan miehen keskipaino on 24 vuoden kuluttua **95kg (88 kg/2022)** ja heistä on **noin 88% ylipainoisia** (73%/2022).
- Fyysisen kunnon näkökulmasta **vanhenemme 35 vuotta seuraavan 25 vuoden aikana**
  (trendi: edelliset 25v. – tämä hetki – tulevat 25v.)

Päivittäiset askeleet vähenevät iän myötä

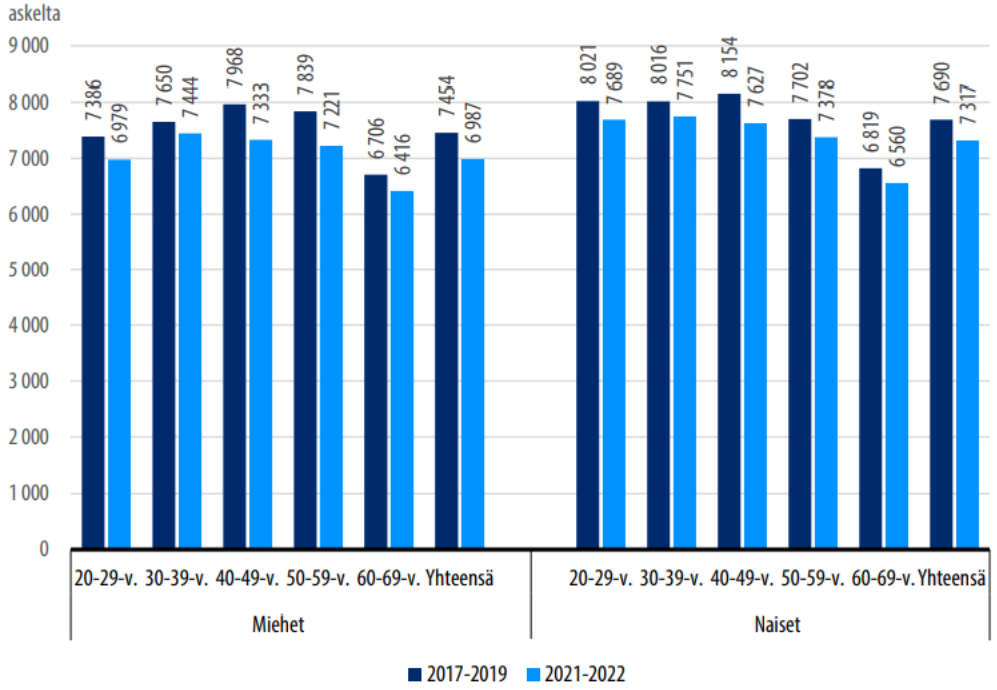

Palvelukseen, opiskeluun ja työelämään siirtyvät nuoret askeltavat päivässä saman verran kuin eläkkeelle siirtyvät.

Kenelle työvoimaresurssien haasteet ovat tulleet yllätyksenä?

Entä liikkumattomuuden kustannus kansantaloudelle ja väestömme toimintakyvylle…

Liikkumattomuus haastaa väestömme toimintakyvyn

Liian vähäisestä liikkumisesta ja liiallisesta paikallaanolosta **syntyvät kustannukset** ovat Suomessa noin **4,7 miljardia euroa vuodessa.**

Liikuntaraportin (2022) mukaan työikäisen väestön kunto rapistuu, paino nousee ja väestössä on runsaasti sairauksia.

Seuraus: sairauspoissaolot kasvavat, terveydenhuolto kuormittuu, menetämme terveitä työvuosia ja työkyvyttömyyseläkkeiden määrä on kääntynyt kasvuun.
Tulevaisuus: väestön terveys sekä työ- ja toimintakyky kriisiytyy.

Tutkimuksissa on selvinnyt, että **liikunnalla on ihmisten terveyttä ja hyvinvointia lisäävä tekijä.**

Toimintakykymme rapistuu vauhdilla, vaikka monella tasolla tiedostamme kehityksen suunnan.

LIIKETTÄ ARKEEN:

Kehitetään Liikkuvat-kokonaisuutta ja arkiliikunnan edellytyksiä

ESITÄMME:

- Jatketaan ja kehitetään valtakunnallisia **liikunnan edistämisohjelmia eli Liikkuvat-kokonaisuutta** vaikutusarvioiden perusteella.
- Lisätään **koulupäiviin tunti lisää liikuntaa**.
- Vahvistetaan **ministeriöiden välistä yhteistyötä** liikkeen lisäämiseksi ja lisätään **liikunnallisen elämäntavan rahoitusta** poikkihallinnollisesti STM:n, LVM:n ja YM:n hallinnonaloille.
- Edistetään poikkihallinnollisuutta käynnistämällä **poikkihallinnollinen liikkumisohjelma**, jolla puututaan liian vähäiseen liikkumiseen. Liikkumisohjelman työkaluina vakiinnutetaan Liikkuvat-kokonaisuus ja liikuntapolitiikan koordinaatioelin.
- Taataan hyvät edellytykset, rahoitus ja yhdyskuntarakenne **kävelylle, pyöräilylle ja ulkoilulle sekä arkiliikunnalle**.

Urheilijoiden koulutusjärjestelmä

Antti Paananen
johtaja, osaaminen ja toimintaympäristöt
Olympiakomitea

Euroopan komission ohjeistus

- Euroopan komission (2012; 2016) johdolla kaksoisuraohjelmiin ja aloitteisiin on alettu kiinnittää enemmän huomiota, jotta eurooppalaisten **urheilijoiden oikeus opiskeluun voisi toteutua** ja **valtiot pitäisivät huolta urheilijoiden hyvinvoinnista sekä tulevaisuudesta urheilu-uran jälkeen**.
- Kaksoisuran onnistuminen ja menestys riippuu organisaatioiden tai instituutioiden avainhenkilöiden **myötämielisyydestä.**
- Euroopan komissio painottaa, että **kaksoisuraan tarvitaan systemaattista lähestymistapaa pohjautuen yleisiin ja kestäviin taloudellisiin ja laillisiin järjestelyihin.**
- Euroopan komission ohjeistuksessa todetaan, ettei ole yhtä suositeltavaa mallia, miten kaikki siihen liittyvät politiikan alat olisi sisällytettävä kaksoisurakehykseen. Niin ikään ei ole suositusta siitä, minkä tahon tulisi johtaa koordinointiprosessia. **Tämän vuoksi jokaisen Euroopan valtion tulisi luoda kansalliset kaksoisuriin liittyvät ohjeistukset ottaen huomioon kulttuuriset piirteet sekä jo olemassa oleva järjestelmä ja käytänteet.**

Suomen
URHEILUAKATEMIAT

Urheilijan kaksoisura

+ URHEILIJANA KEHITTYMINEN
+ URHEILUTULOKSEN TEKEMINEN
+ HALLITTU URASIIRTYMÄ

KASVA URHEILIJAKSI | KEHITY HUIPPU-URHEILIJAKSI | MENESTY HUIPPU-URHEILIJANA

VALINTAVAIHE → HUIPPUVAIHE

Yläkoulu
+ Urheiluyläkoulut
+ Liikuntapainotteiset koulut
+ Liikuntalähikoulut
+ Yläkoululeiritys

Toinen aste
+ Urheiluoppilaitokset
+ Muut toisen asteen oppilaitokset
+ Puolustusvoimien urheilukoulu

Huippuvaihe
+ Urheilu ensimmäisenä ammattina
+ Urheilun ja opiskelun yhdistäminen
+ Urheilun ja muun työn yhdistäminen

Urasiirtymä
+ Tuki urheilu-uran päättyessä
+ Uraohjaus
+ Vertaistuki

Lajiliitot ja seurat

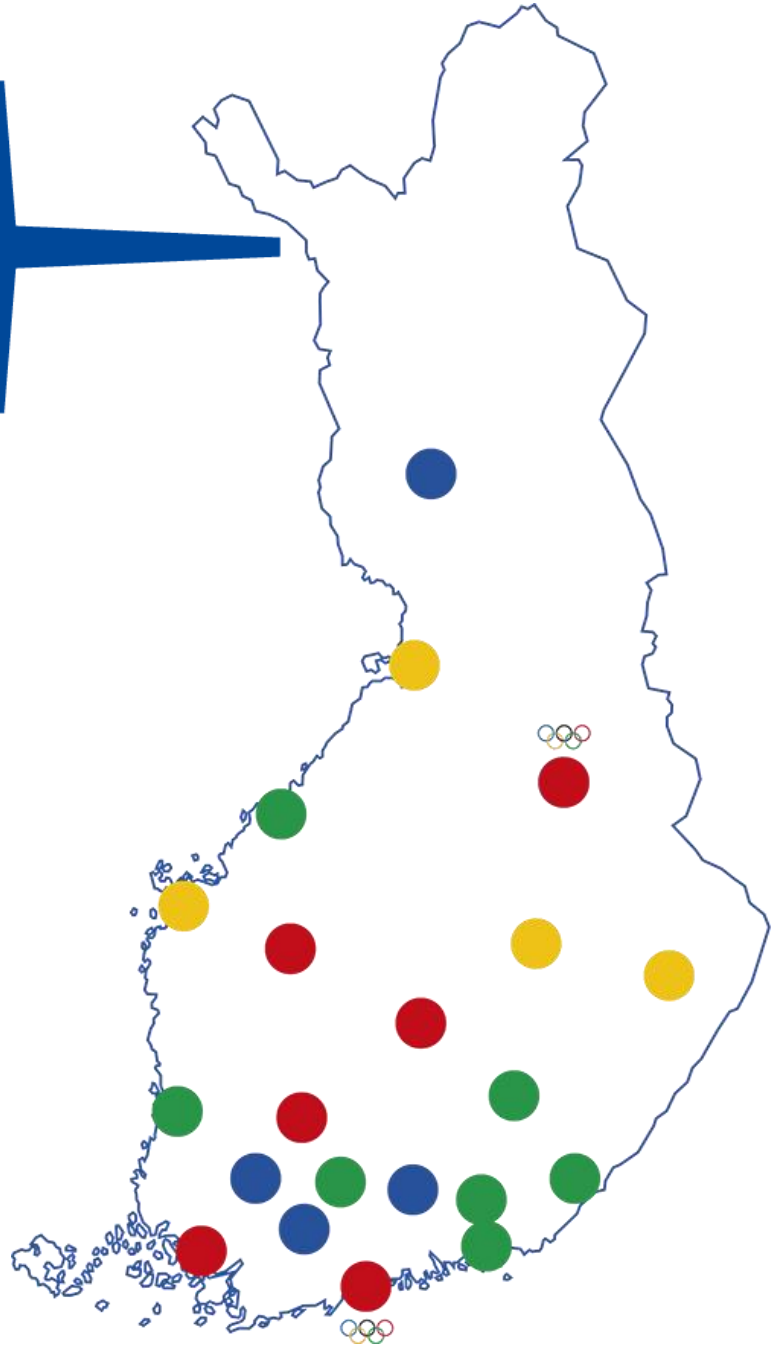

Urheiluakatemiat ja valmennuskeskukset

- Kasvattajaurheiluakatemia
- Valtakunnallinen valmennuskeskus ja alueellinen urheiluakatemia
- Alueellinen urheiluakatemia
- Valtakunnallinen urheiluakatemia ja valmennuskeskus

Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta (VNS 6/2018 vp): perusasteen yläluokilla on mahdollistettava urheilukoulutoiminta ja nuorille urheilijoille tulee taata joustavat opintomahdollisuudet toisella asteella. Elinvoimaisesta ja alueellisesti kattavasta urheilulukioverkostosta on pidettävä huolta. Myös urheilupainotteisia ammatillisia oppilaitoksia tarvitaan ja niitä on kehitettävä yhdenvertaisesti urheilulukioiden kanssa.

Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö (SiVM 19/2021): valtioneuvoston koulutuspoliittisesta selonteosta (VNS 1/2021) todetaan, että tavoitteellisesti urheilevilla nuorilla tulee olla mahdollisuus saada koulutusta, kehittyä urheilijana ja kasvaa ammattilaisuuteen siten, että koulutusjärjestelmä mahdollistaa opiskelun ja tavoitteellisen urheilun tasapainoisen yhdistämisen. Kaksoisuramalli on valiokunnan näkemyksen mukaan syytä ottaa yksityiskohtaisempaan poikkihallinnolliseen tarkasteluun, jonka yhteydessä tulee selvittää urheilijakoulutukseen liittyviä mahdollisia lainsäädäntö- ja resurssitarpeita.

Toiminta voi edelleen kehittyä, kun oppilaitosten toimintaedellytyksiä kehitetään lainsäädäntöä ja rahoitusta vahvistamalla sekä urheilijakoulutusta paremmin tunnistamalla ja tunnustamalla.

Tavoite:

Vahvistetaan urheiluyläkoulujen, toisen asteen urheiluoppilaitosten ja tulevaisuudessa myös huippu-urheilijamyönteisten korkeakoulujen asemaa. Suomalainen kaksoisuramalli toimii pohjana urheilijatutkinnon kehittämiselle.

Toimenpiteet:

- Tunnistetaan urheiluyläkoulutoiminta ja sen rahoitus osaksi perusopetuksen valtakunnallista rakennetta.
- Vahvistetaan toisen asteen urheiluoppilaitosten rahoitusta ja asemaa.
  - Olympiakomitea esittää, että yhdenvertaisten opiskelumahdollisuuksien varmistamiseksi urheilijoiden ammatillinen koulutus tulee kirjata lakiin ja sen rahoitus on vakinaistettava. (lausunto)
  - Olympiakomitea pitää tärkeänä, että lukioiden erityisen koulutustehtävän järjestelmä turvataan.
- Rakennetaan huippu-urheilijamyönteisten korkeakoulujen verkosto ja luodaan urheilijatutkinto.
- Urheilijatutkintoon johtavaa koulutusta voidaan järjestää suomalaista kaksoisuramallia vahvistaen ja sen tutkinnollistamista eri koulutusasteilla.

Urheilukasvatus valtion järjestelmissä (koulutus- ja kaksoisurajärjestelmä)

	13-15 vuotiaat	16-20 vuotiaat	20 v ->
	Yläkoulutoiminta	**Toinen aste**	**Korkea-aste**
Järjestelmä	Urheiluyläkouluverkosto - 33 urheiluyläkoulua (2021)	Urheiluoppilaitosjärjestelmä - 15 urheilulukiota, 16 urheiluamista	Huippu-urheilijamyönteinen korkeakoulu (työ valmistuu 2022)
Ohjaava laki	Perusopetuslaki 628/1998, Liikuntalaki 390/2015 → toimintaa ei tunnisteta laissa	Lukiolaki 714/2018, 6 § erityinen koulutustehtävä → toiminta laissa Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017 → Ei kirjausta laissa, tehtävä kirjattu ainoastaan koulutuksenjärjestäjän järjestämislupaan	Ei laissa
Asemointi valtionhallinnossa	Ei vastuuvirkatahoa	OKM, OPH, vastuuvirkatahot	Ei vastuuvirkatahoa
Rahoitus	Ei rahoitusta	OKM, urheilun erityiseen koulutustehtävään lukiot 2 411 454 €/ v (2 041 454 € + 370 000 €), ammatilliset oppilaitokset 500 000 €/v (nykyisen hallituskauden ajan)	Ei rahoitusta
Koulutuksen järjestäjä	Kunta, yksityinen oppilaitos/ sopimuskoulu	Kunta, yksityinen oppilaitos	Korkeakoulut
Normit	POPS, OK: urheilijaksi kasvamisen suositukset	LOPS, Urheilulukioiden Ops (2021), ATP, urheiluvalmentautumisen opinnot (2018)	

MENESTYSTÄ JA ELÄMYKSIÄ:

Edistetään huippu-urheilua

ESITÄMME:

- Lisätään **huippu-urheilun rahoitusta** sekä jatketaan nykyisen hallituskauden lisärahoitusta urheiluakatemioille ja valmennuskeskuksille sekä tehostamistukeen.
- Edistetään **huippu-urheilun ammattilaisuutta** tukemalla urheilijoita, valmentajia ja asiantuntijoita.
- Tunnistetaan **urheiluyläkoulutoiminta** ja sen rahoitus osaksi perusopetuksen valtakunnallista rakennetta.
- Vahvistetaan **toisen asteen urheiluoppilaitosten** rahoitusta ja asemaa.
- Rakennetaan **huippu-urheilijamyönteisten korkeakoulujen** verkosto ja luodaan urheilijatutkinto.
- Valmistetaan **urheilijoita urasiirtymään** jo urheilu-uran aikana.

KIITOS

SUOMEN
OLYMPIAKOMITEA